

Nærings- og fiskeridepartementet
postmottak@nfd.dep.no

Deres ref: 14/1891-44

Høring – utkast til nye forskrift om unntak fra konkurranseloven § 10 for samarbeid ved omsetning av bøker (14/1891-44)

Vi viser til høringsbrev av den 24. oktober 2014. Den norske Forfatterforening har ikke avgjørende innvendinger mot endringsforslagene, men ønsker å si noe mer generelt om betydningen av enkelte av bestemmelsene i forskriften i tillegg til å kommentere de nye litteraturabonnementene.

Generelt

Den norske Forfatterforening ser forskriften og de mulighetene denne gir som et svært viktig litteraturpolitisk virkemiddel. Fastprisen, som er forfatternes royaltigrunnlag, gir forfatteren en viss forutsigbarhet i en ellers uforutsigbar forfatterøkonomi, noe som kan være avgjørende for å kunne skrive nye bøker. Fastprisen fører til salg og synliggjøring av en større del av det litterære mangfoldet, altså bedre tilgang til litteraturen og et større utvalg av bøker for norske lesere. Det er positivt at det presiseres i forskriften at både fastpris og skaffe- og leveringsplikt gjelder alle formater, da dette er virkemidler som er like viktige for e-bokmarkedet som for papirbokmarkedet. Adgangen til å kunne forhandle normalavtaler er også viktig for å sikre forfattere og oversettere kvalitetssikrete avtaler som bidrar til å bygge mange ulike forfatterskap. Se eget punkt om litteraturabonnementene. Til sammen bidrar disse litteraturpolitiske virkemidlene til å oppfylle regjeringens målsetting for litteraturpolitikken. De sier i sin regjeringsplattform at de ønsker å: «(...) føre en litteraturpolitikk der de viktigste målsettingene er å ivareta norsk språk og litteratur gjennom å legge til rette for god fremvekst av nye forfatterskap og tilgjengelighet for leseren.»

Vi har tidligere argumentert for at fastprisperioden bør være utgivelsesåret og påfølgende år, og vil bemerke at dette fortsatt er vårt syn. Vi vil også påpeke at vi mener forskriften burde gjelde for en lengre periode enn to år, for å gi forfattere og resten av bokbransjen nødvendig forutsigbarhet i en lengre periode, utover neste bok. Ut fra hensynet til forutsigbarhet, hadde det vært ønskelig om forskriftens varighet ble utvidet til ut 2018, under forutsetning av at partene i Bokavtalen ble enige om en ny Bokavtale for 2017-18.

Litteraturabonnementenes bidrag til oppfyllelse av litteraturpolitiske målsettinger

Ved at et stort antall bokhandlere forplikter seg til å ta inn minst ett eksemplar av nyutgitte skjønnlitterære bøker påmeldt innkjøpsordningen, sikrer det leserne tilgang til et stort utvalg bøker i deres lokale bokhandel. Bokhandelen har skaffeplikt (og bestiller boken om de ikke har den inne), og når bøkene er fysisk til stede i bokhandelen, gir det leserne en helt annen mulighet til å oppdage nye bøker og forfatterskap.

Litteraturabonnementene er viktige for å kunne bygge et stort antall ulike forfatterskap over tid. Et stort antall bokhandlere med abonnement gir forfatterne en større garantert utbetaling per utgitt tittel. Dette gir forutsigbarhet og økonomisk rom som kan være avgjørende for å skrive nye bøker. Hvis 500 bokhandlere har abonnement, kan det alene gi en inntekt til forfatter på ca. 30 000 kroner. Dette er ikke et stort beløp, men i en forfatterøkonomi kan det utgjøre mer enn 30 % av hva man tjener totalt på en utgivelse. Nedgangen i antall bokhandler med abonnement de siste åra, har allerede ført til en større reduksjon i forfatternes garanterte minsteinntekt per utgivelse. I tillegg har mange lesere mistet muligheten til å komme over boken i bokhandelen. Dette er en dramatisk reduksjon, både for forfatter og leser.

Det at en bokhandel har kjøpt ett eksemplar av en bok, vil naturlig føre til at det gjøres en større innsats for å få solgt boka, enn om bokhandelen bare har skaffeplikt for samme bok. Dette alene øker synliggjøring og salg av en større bredde av litteraturen. Leserne får mulighet til å oppdage nye forfatterskap. Forfatter og forlag kommer ut med bøkene sine til leserne. Kombinasjonen av skaffe- og leveringsplikt og abonnementsordning er derfor et litteraturpolitisk grep som virker positivt.

Litteraturabonnementene er viktige uansett hvor mange bokhandlere som tegner abonnement og uansett hvor omfattende de er. Det er derfor viktig for oss at forslag til forskrift åpner for å videreføre ordningene. Både dagens litteraturabonnement og ordningene partene i bokavtalen nå har fremforhandlet, bidrar til å oppfylle de litteraturpolitiske målene om god spredning av bredde og mangfold i litteraturen. Forfatterforeningen skulle derfor gjerne ha sett at Forleggerforeningens og Bokhandlerforeningens hadde blitt enige om et høyere ambisjonsnivå for ordningene:

Nye litteraturabonnementer fra januar 2015

Litteraturabonnementene kan på kort sikt ses på som en utgift for forlegger og bokhandler i og med at forlag gir høy forhandlerrabatt, og fordi at bokhandel med abonnement forplikter seg til å ta inn et stort antall titler som de ikke alltid får solgt. Men dette er en lønnsom investering på lang sikt for begge parter. Hvis bokhandelen tenker langsiktig og tar litteraturpolitisk ansvar, bør antall bokhandler med abonnement bli langt høyere enn i dag. Det er ikke mange år siden forleggerne og bokhandlerne ambisjoner på dette området var langt større enn det som har vært tilfelle de siste årene, og det siste utkastet til «nye» abonnementsordninger tyder på at ambisjonene ikke har blitt større. Det er vanskelig å se at bokbransjeavtalepartene ved dette anerkjenner at disse ordningene er med på å bygge nye forfatterskap, som både bokhandlere og forleggere vil tjene gode penger på i fremtiden.

Forfatterforeningen mener at partene burde satt seg høyere mål når de nå har laget nye ordninger. Uansett om måltallene blir innfridd, vil antall bokhandler med abonnement ligge godt under det som var tilfelle i 2009.

Det er ikke store endringer i abonnementsordningene fra 2015 sammenliknet med dagens ordninger. Det er positivt med en ny ordning som er tilpasset mindre bokhandlere. Det nye grunnabonnementet innbefatter imidlertid kun én bokgruppe, noe som lett kan føre til at bokhandlere som ellers ville ha valgt allmennabonnement eller kulturabonnement, nå faktisk kutter ned på utvalget. Bokhandlere med et grunnabonnement får også velge fritt blant titlene i de andre abonnementene til høye rabatter, noe som ikke nødvendigvis tjener bredden. Bokavtalens parter setter etter vårt syn heller ikke klare nok mål for seg selv om hvor mange bokhandlere som skal ha de ulike abonnementene, selv om § 6 åpner for forpliktelse til å tegning av et visst antall abonnement.

Forfatterforeningen har flere ganger etterlyst et bedre formidlingsopplegg knyttet til abonnementsordningene. Vi hadde håpet at flere slike tiltak skulle være en del av den nye abonnementsavtalen, tiltak som kunne fungert fra januar 2015. Partene er i gang med å forbedre informasjonssystemet omkring bøkene. Det er positivt. Forfatterforeningens syn på de nye ordningene vil imidlertid være avhengig av det totale antall bokhandler som velger å tegne abonnementer, i hvilken grad det nye grunnabonnementet faktisk øker eller minsker bredden i bokhandlene, og de nye formidlingstiltakene bokbransjeavtalenes parter kommer opp med.

Vårt hørings svar støttes også av Norsk Oversetterforening og Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere.

Med vennlig hilsen
Den norske Forfatterforening

Sigmund Løvåsen (sign.)
leder